

Examen Arbeidssociologie

Vraag 1 (3 punten): Adam Smith, arbeidsdeling. Geef de pro's van arbeidsdeling. Geef de kenmerken van de activiteiten die je best niet met arbeidsdeling doet.

(H1) Arbeidsdeling: de taken in een samenleving zijn zo verdeeld dat iedereen zich in zeker mate op zijn of haar specialiteit kan toelagen.

Veel arbeidsdeling: mogelijkheden: specialisatie, schaalvoordelen, massaproductie, bijvoorbeeld Ford.

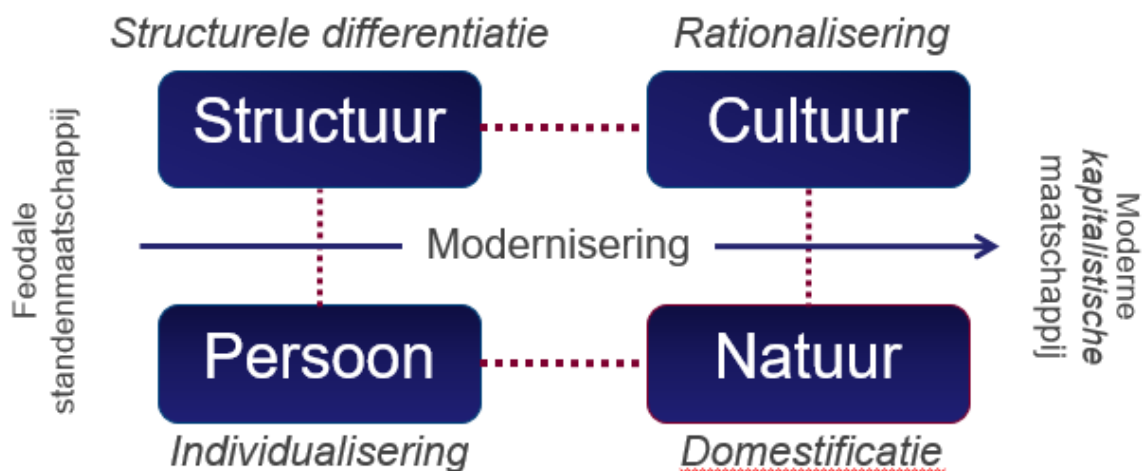
Weinig arbeidsdeling: mogelijkheden: leervermogen, E2E overzicht op het proces, bijvoorbeeld gildeorganisatie.

(H5) Industriële kapitalisme:

Die efficiëntere coördinatie en organisatie van het productieproces gebeurden in deze fase vooral door de introductie van arbeidsverdeling. Deze organisatorische vernieuwing, bestaande uit taaksplitsing, duikt voor het eerst op in de 3^e vorm van samenwerking, manufactuur (Marx). De manufactuur is de 1^e vorm van arbeidsorganisatie waarbij iedere arbeider slechts een klein deel van het totale arbeidsproces voor zijn rekening neemt. Smith beschreef die vorm van samenwerking in zijn beschrijving van de speldenfabricage. Smith verheerlijkte de efficiëntiewinst die werd gemaakt door het werk te splitsen in kleine deeltaakjes, waardoor de arbeider 'expert' werd in de kleine handeling die routinematig moest worden uitgevoerd.

Vraag 2 (3 punten): Ronald Coase.

Vraag 3 (4 punten): Geef het schema van het moderniseringsproces en leg uit. Leg de risicosamenleving uit. Leg verband tussen de 2.

(H4)

De modernisering omvat een samenhangend complex van maatschappelijke veranderingsprocessen van structurele (bijvoorbeeld: het ontstaan van

gespecialiseerde sociale instituties), culturele (bijvoorbeeld: de trend naar rationalisering), psychische (bijvoorbeeld: de groeiende individualisering) en fysische (bijvoorbeeld: het domesticeren van de natuur) aard.

Op structureel niveau onderkennen we trends zoals de economische schaalvergroting, de verstedelijking (urbanisering), het aanzetten tot industrieel kapitalisme, het ontstaan van nationale staten en de (stedelijke) bourgeoisie als klasse. Op de structurele dimensie: 'structurele differentiatie'.

Op cultureel niveau is er het toenemende belang van de wetenschap, het idee dat de mens centraal staat in een samenleving en beschaving (renaissance), de rationaliteit als sturend principe, een innerweltliche Askese, de secularisatie (scheiding tussen godsdienst en staat/publiek leven), het vooruitgangdenken (verlichting), de ontmythologisering van het denken, ... De dimensie 'rationalisering': een (sociale) werkelijkheid die zo wordt geordend en gesystematiseerd met als doel berekenbaar, beredeneerbaar, weloverwogen, voorspelbaar en beheersbaar te maken.

Op het persoonlijk vlak ontstaan nieuwe omgangsvormen, ervaren mensen de 'onttovering' van hun wereldbeeld (Entzauberung) en verandert het publieke gedrag van mensen onder impuls van wat Elias het civilisatieproces noemde (bijvoorbeeld: het ontstaan van geïnternaliseerde zelfdwang). De leefwereld van het moderne individu wordt getypeerd door individualisering: de relativering van (voorheen) traditionele normen en waarden (detraditionalisering), vanuit de overtuiging dat in de wereld vele mogelijkheden openliggen en dat men daarbij zelf moet kiezen welke. In de verhouding tussen natuur en samenleving is er sprake van een toenemende greep van de mens op die natuur (bijvoorbeeld: de domesticatie van het vuur door gebruik te maken van levenloze energie, de moderne geneeskunde).

(H12) De risicosamenleving van Beck:

- Ecologisch
- Individualisering: long working hours culture
- Sociaal-economisch

Becks these over de risicosamenleving biedt een theoretische achtergrond bij de analyse van de flexibele arbeidsverhouding. De theorie van de risicosamenleving maakte vooral opgang met betrekking tot het ecologische risico dat voortvloeit uit menselijke activiteit (onder andere manipulatie van kernenergie door de mens, opwarming van de aarde). De 2^e dimensie is het individualiseringsrisico: door het weghalen van traditionele verklaringsmechanismen, geloofssystemen en samenlevingsverbanden komt het individu steeds meer los te staan van voorgeschreven levensverhalen. Sociaaleconomische risico's vormen de 3^e dimensie. Die hebben betrekking op de risico's eigen aan het hedendaagse (flexibele) productieproces of de 'destandaardisering' van arbeid(scontracten).

Vraag 4 (4 punten): Interactiekaders. Fordistisch compromis: consensus of conflict?

(H4) Interactiekader:

- Verzamelnaam voor de verschillende vormen van min of meer duurzame wederzijds afhankelijke sociale relaties waarbinnen mensen zich engageren

- Een verzameling van samenhangende rolrelaties: gezinnen, vriendenkringen, buurten, bedrijven, tot het economische wereldsysteem (globalisering)

(H5) Fordistisch productiemodel:

Door het Fordistische compromis tussen georganiseerde arbeiders en werkgevers slaagde men erin om, gebaseerd op industriële massaproductie, een cyclus van efficiëntiewinst, productiviteitsstijgingen, toenemende winsten, economische groei en uiteindelijk stijgende koopkracht voor de arbeiders-consumenten te verwezenlijken.

(H7) Wetenschappelijk management van Taylor en Ford:

(a-sociologische, bedrijfskundige) benadering, gericht op de organisatie van het productieproces (consensus) en er wordt van uitgegaan dat individuele werknemers en werkgevers zich als gelijke partners, als rationeel handelende individuen en los van maatschappelijke structuren, tot elkaar verhouden (individueel handelen, utilitarisme).

(H1) Competitie en onderscheid:

Maatschappelijke conflicten gaan meestal over sociaal gewaardeerde middelen, maar ze kunnen ook de vorm aannemen van een waardenconflict (bijvoorbeeld: ethische discussies over euthanasie, grootte van de sociale ongelijkheid, opvang van asielzoekers).

Een manifest conflict = een open conflict, zichtbaar voor de betrokkenen en de toehoorders. Bijvoorbeeld: oorlog, staking, debat.

Een latent conflict = aanwezig, maar wordt niet waargenomen door de betrokkenen en toehoorders. Bijvoorbeeld: irritatie.